

Hoeveel ruimte en tijd gunnen wij Oeverzwaluwen en andere pioniers?

Toen ik net begonnen was aan mijn oeverzwaluwenverslagje kwam het blad Natura 2009/nummer 4 van de KNNV binnen. Hierin staat een interview met wilde plantenhoogleraar Joop Schaminée, die een belangrijk aandeel heeft in een nieuwe boekenserie over de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Schaminée betuigt zich opgetogen over de recente ontwikkelingen in de Nederlandse en Europese natuur. Daarbij gaat het vooral om het beleid van Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000, die er serieus op gericht zijn om het verlies aan natuurlijke verscheidenheid om te buigen in herstel. Prachtig! Aan het eind van het verhaal waarschuwt hij natuurbeschermers om wel maat te houden en niet in gebieden met een andere bestemming dan natuur met de Flora- en Faunawet in de hand te proberen elk bouwproject te dwarsbomen. Hier ben ik het mee eens. Maar dan geeft hij daarbij het volgende oeverzwaluvenvoorbeeld: 'In de gebieden waar je kiest voor economische ontwikkeling, moet je dat voorrang geven. En als er dan toevallig een oeverzwaluw in een berg zand gaat nestelen, moet je niet de bouw stilleggen en maanden wachten tot die vier jonge zwaluwen zijn uitgevlogen. Dat geeft alleen onnodige polarisatie en frustraties bij alle partijen. Het project gaat toch door en uiteindelijk is iedereen verliezer.'

Je kunt wel raden dat ik dit na mijn eigen oeverzwaluwervaringen een minder gelukkig voorbeeld vind. Hij had beter gewone padden of kikkers kunnen noemen, die tegenwoordig overal voorkomen. Zeker, ook in het geval van nestelende Oeverzwaluwen moet het project doorgaan, maar je moet wel kijken of je die Oeverzwaluwen - zelden één broedpaar, maar

meestal een kleinere of grotere kolonie - door een andere werkplanning niet toch de tijd kunt geven om hun broedseizoen of ten minste hun broedsel te laten afmaken. Vaak kan dat zonder hoge kosten of grote ergernis. Oeverzwaluwen vragen immers geen afstel van de aanleg van een weg of woonwijk, zij vragen alleen maar een paar maanden gelegenheid om zich voort te planten, op een deel van het bouwterrein waarbij rondom het werk gewoon door kan gaan, zie het voorbeeld van Arnhem-Schuytgraaf. Hierbij moeten wij bedenken dat Oeverzwaluwen om het wat dramatisch te zeggen door mensen ontheemde asielzoekers zijn, thuisloos doordat wij de dynamiek van vrij meanderende rivieren die voor steeds weer nieuwe steile oevers zorgen grotendeels aan banden hebben gelegd. Daarom moet deze soort het tegenwoordig vooral hebben van gronddepots waarvan al een deel zodanig is afgegraven dat een steile wand is achtergebleven. Als je per sé niet wilt hebben dat zich daar Oeverzwaluwen (en als het klimaat verder opwarmt straks ook Bijeneters) vestigen, dan moet je gewoon die verticale wand glooien-der afwerken. En als je dat hebt nagelaten en er zich toch Oeverzwaluwen hebben gevestigd, dan moet je je benodigde grond eerst maar aan een andere kant van het gronddepot of elders gaan halen. Als dat lukt zijn er vooral winnaars. De Oeverzwaluwen winnen, de natuurliefhebbers winnen en misschien ook de omgeving die meeleeft en meer interesse in de natuur krijgt. En als het niet tegen zit, kost het de aannemer en de gemeenschap geen of niet al te veel tijd en geld. In elk geval vinden broedende Oeverzwaluwen de wet en de overheid aan hun zijde. Iedereen kan de AID Groendeskbellen (030-6692640), die snel kan helpen en eventuele overtreders laat verbaliseren. Rijst misschien nog de vraag of het nieuwe concept 'tijdelijke natuur' ook consequenties heeft voor Oeverzwaluwen. Ik denk het niet. Bij tijdelijke natuur gaat het om een ontheffing om natuur die zich heeft ontwikkeld op tijdelijk braak

liggende terreinen met een andere bestemming zoals havengebieden, bedrijventerreinen en woonwijken te vernietigen op het moment dat men het gebied functioneel wil gaan inrichten. Een goed concept, want zo wordt voorkomen dat de eigenaar/beheerder van zulke gronden, uit vrees voor problemen met de natuurwetgeving vooral voor pioniersoorten geschikte en belangrijke biotopen preventief vernietigt door egaliseren, ontwateren en vervolgens steeds opnieuw maaien, ploegen en dergelijke. Maar dit betekent geen vrijbrief voor onzorgvuldig handelen. Ook bij 'tijdelijke natuur' zal men een kolonie Oeverzwaluwen, Kluten of sterns ofwel vóór de broedtijd moeten voorkomen ofwel moeten wachten tot de jongen groot zijn.

Koos Dansen

